

**Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»
(ПУЕТ)**

**Білоруський торгово-економічний університет
споживчої кооперації (м. Гомель, Республіка Білорусь)**

**Самаркандський інститут економіки і сервісу
(м. Самарканд, Республіка Узбекистан)**

**ІНСТИТУЦІЙНИЙ РОЗВИТОК
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ:
НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА
У ГЛОБАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**за матеріалами VIII Міжнародної науково-
практичної інтернет-конференції**

(м. Полтава, 27–28 квітня 2016 р.)

**ПОЛТАВА
ПУЕТ
2016**

УДК 330.342
ББК 65.01я431
I-71

*Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу
Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський
університет економіки і торгівлі» заборонено*

Головний редактор:

С. С. Ніколенко, д. е. н., професор, завідувач кафедри економічної теорії та прикладної економіки Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі».

Редакційна колегія:

О. В. Манжура, д. е. н., доцент кафедри економічної теорії та прикладної економіки Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»;

В. О. Шаповалов, к. е. н., доцент кафедри економічної теорії та прикладної економіки Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»;

К. С. Дзверіна, к. е. н., доцент кафедри економічної теорії та прикладної економіки Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі».

Рецензенти:

Н. С. Педченко, д. е. н., професор, директор Інституту економіки, управління та інформаційних технологій Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»;

Л. І. Яковенко, д. е. н., професор, завідувач кафедри політекономії Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

I-71 **Інституційний розвиток соціально-економічних систем: національна економіка у глобальному середовищі : збірник наукових праць за матеріалами VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Полтава, 27–28 квітня 2016 р.). – Полтава : ПУЕТ, 2016. – 213 с.**

ISBN 978-966-184-235-8

У збірнику наукових праць розглянуто актуальні проблеми інституційного розвитку сучасних соціально-економічних систем, трансформації системи державного регулювання економіки, інституційних зрушень у механізмі функціонування ринкового господарства.

Збірник призначено для фахівців, викладачів, аспірантів, студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів, а також усіх, хто цікавиться проблемами інституційних трансформацій економічних систем.

УДК 330.342
ББК 65.01я431

*Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори.*

© Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», 2016

ISBN 978-966-184-235-8

Benchmarking Network. – Geneva : [s. n.], 2014. – 565 p. –Mode of access: http://www3.weforum.org/docs/WEFGlobalCompetitivenessReport_2014-15.pdf. –Title from display. – Date of treatment: 17.05.2015.

4. Иванов Н. Социальный контекст инновационного развития / Н. Иванов // Мировая экономика и международные отношения. – 2013. – № 5. – С. 17–30.
5. Краус Н. М. Становлення інноваційної економіки в умовах інституціональних змін : монографія / Краус Н. М. – Київ : Центр учебної л-ри, 2015. – 596 с.

ІНСТИТУЦІЙНІ КООРДИНАТИ КЛАСИФІКАЦІЇ КООПЕРАТИВІВ У НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

О. В. Манжура, д. е. н., доцент

*Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський
університет економіки і торгівлі», м. Полтава*

Кооперативні форми господарювання органічно притаманні сучасному суспільству і сприяють його прогресивному економічному розвитку. Формування кооперативного сектора національної економіки дозволяє реалізувати підприємницьку ініціативу громадян, забезпечити зайнятість широких верств населення та посилити їх соціальний захист.

Велика кількість різновидів кооперативів зумовлює необхідність їх систематизації за певними ознаками, що дає змогу більш поглиблено вивчати природу й особливості їх окремих видів [1, с. 301].

Найбільш відомою є класифікація кооперативів, розроблена Марвіном А. Шаарсом [2] за 7 ознаками: за кількістю членів, за обслуговуваною територією, за типом членства, за організаційно-правовою формою, за способом формування капіталу, за типом членів кооперативу, за головною функцією або видом господарської діяльності. Утім із деякими ознаками важко погодитися, зокрема із виділенням за організаційно-правовою формою юридичних і не юридичних осіб, а також за способом формування капіталу – акціонерних і не акціонерних. Запропонована класифікація також не враховує специфічних форм кооперативних утворень, передбачених нормативно-правовими актами України.

Адаптація існуючих класифікацій кооперативних форм в еко-

номії до інституціональних умов України є важливим фактором розвитку кооперативного руху.

Чільне місце за характером регулювання кооперативних відносин займає Закон України «Про кооперацію», прийнятий у 2003 р. [5]. Він став базовим для всіх видів та форм кооперації в Україні. Проте, аналіз змісту Закону України «Про кооперацію» дає можливість назвати наступні основні його вади: поверховий характер; дублювання змісту законів України «Про споживчу кооперацію» [3] та «Про сільськогосподарську кооперацію» [4]; відсутність визначення понять і податкового статусу сільськогосподарського обслуговуючого, житлово-будівельного, садівницького, садово-городнього та дачного кооперативів тощо.

Згідно статті 2 Закону України «Про кооперацію» створення кооперативу передбачається у формі юридичної особи, утвореної фізичними та/або юридичними особами, які добровільно об'єдналися на основі членства для ведення спільної господарської та іншої діяльності з метою задоволення своїх економічних, соціальних та інших потреб на засадах самоврядування.

Враховуючи інституційні координати національної економіки вважаємо за необхідне виділити наступні ознаки: обслуговувана територія, тип членства, тип членів кооперативу, головна функція або вид господарської діяльності, галузева і функціональна ознака (для обслуговуючих сільськогосподарських кооперативів), стан дотримання принципів кооперації.

Стосовно обслуговуваної кооперативом території доцільно виділити місцеві, регіональні, національні та міждержавні кооперативні утворення. За типом членства: місцеві (об'єднують членів даної місцевості, регіону), централізовані (об'єднують членів місцевих і централізованих кооперативів), федеративні (об'єднують членів національного кооперативу), змішані (об'єднують кооперативи різних рівнів). За типом членів кооперативу виробники (фермери, переробники), споживачі (споживачі товарів і послуг), робітники (працюють на власному підприємстві), торговці (продавці товарів).

Відносно галузевої ознаки (для обслуговуючих сільськогосподарських кооперативів) доцільно виокремити: зерновий, з обробітку землі та збирання врожаю, плодоовочевий, молочарський, м'ясопереробний, багатофункціональний кооператив.

Відповідно до завдань та характеру діяльності слід виділити такі типи: виробничі, обслуговуючі, споживчі, сервісні. За станом дотримання принципів кооперації кооперативи поділяють на традиційні (класичні, лібералізовані) і нетрадиційні (квазікооперативи) (кооперативи, що існують на неформальній основі, хоча фактично являють собою певну форму взаємодії сільськогосподарських товаровиробників, а також псевдокооперативи) [6]. Спільною ознакою квазікооперативів і традиційних кооперативів є лише назва, тобто вони взагалі не є кооперативними підприємствами за своєю природою, наприклад, не будують свою діяльність на приватно-дольовій формі власності, отже, не є агрегативним об'єднанням приватних власників, або їх діяльність спрямована на отримання прибутку, або розподіляють доходи не як кооперативні виплати, а пропорційно вкладеному капіталу.

Приведена класифікація, на відміну від існуючих, враховує формальні та неформальні інститути функціонування кооператив в Україні.

Список використаних джерел

1. Пантелеймоненко А. О. До питання про визначення сутності понять «кооперація» та «кооператив» у працях представників світової кооперативної думки / А. О. Пантелеймоненко // Історія нар. госпва та екон. думки України. 2005. Вип. 37–38. – С. 297–305.
2. Шаарс, Марвін А. Кооперативи: принципи і практика : пер. з англ. / М. А. Шаарс. – Київ : ВОКА, 1994. – 66 с.
3. Про споживчу кооперацію [Електронний ресурс] : Закон України від 10.04.1992 № 2265-ХІІ. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2265-12>. – Назва з екрана.
4. Про сільськогосподарську кооперацію [Електронний ресурс] : Закон України від 17.07.1997 № 469/97-ВР. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/469/97-%D0%B2%D1%80>. – Назва з екрана.
5. Про кооперацію [Електронний ресурс] : Закон України від 10.07.2003 р. № 1087-IV. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1087-15>. – Назва з екрана.
6. Зіновчук В. В. Економічна природа псевдокооперативів та небезпека їх поширення в аграрному секторі України [Електронний ресурс] / В. В. Зіновчук // Українська кооперація. – 2010. – № 3. – Режим доступу: <http://www.ukrcoop-journal.com.ua/2010-3/num/zinovchuk.htm>. – Назва з екрана.

ЗМІСТ

ЧАСТИНА І. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ІНСТИТУЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ 3

<i>Айнабек К. С.</i> Теоретико-методологические аспекты институционального определения развития формального и неформального секторов экономики.....	3
<i>Власенко В. А.</i> Інструментальні підходи до розробки стратегії розвитку соціально-економічних систем в умовах трансформаційних змін національної економіки.....	5
<i>Гуторов О. І., Галкіна І. В.</i> Роль та значення інвестиційно-інноваційної стратегії у системі стратегічного набору розвитку підприємства.....	9
<i>Дзевєріна К. С.</i> Вплив інституційного середовища на інвестиційний клімат в Україні.....	11
<i>Заворотній С. І.</i> Інвестиційні аспекти економічної безпеки національної економіки.....	14
<i>Кириченко Л. М.</i> Інституційні перетворення як важливий чинник впливу на конкурентоспроможність торговельних підприємств.....	16
<i>Краус Н. М.</i> Інституціональні детермінанти та фактори становлення економіки інноваційного типу в умовах динамічних глобальних перетворень.....	19
<i>Манжура О. В.</i> Інституційні координати класифікації кооперативів у національній економіці.....	23
<i>Ніколенко С. С., Кушнір Л. Л.</i> Формування методологічних засад першої теоретичної концепції національної економіки.....	26
<i>Онищенко Л. І.</i> Сутність корпоративних торговельних мереж з точки зору законодавства України.....	29
<i>Оніпко Т. А.</i> Переваги інноваційних кластерів для національної економіки.....	31

Наукове видання

ІНСТИТУЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ: НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА У ГЛОБАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Збірник наукових праць

(м. Полтава, 27–28 квітня 2016 р.)

Головний редактор *М. П. Гречук*
Комп'ютерна верстка *Г. А. Бжікян*

*Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 12,4.
Тираж 35 пр. Зам. № 104/532.*

Видавець і виготовлювач
Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»,
к. 115, вул. Коваля, 3, м. Полтава, 36014;
☎ (0532) 50-24-81

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 3827
від 08.07.2010 р.*

ISBN 978-966-184-235-8

